

Костюк В. Л.

СТРАХОВИЙ СТАЖ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ, ВИДИ Й ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

У науковій статті досліджено проблеми страхового стажу крізь призму новітнього законодавства. Акцентовано увагу на теоретико-правовому аналізі підходів до розуміння сутності, ознак страхового стажу, стану законодавчого регулювання. Окреслено особливості законодавчого визначення страхового стажу, його основних елементів, особливості пенсійного страхування та інших видів соціального страхування. Зроблено висновок щодо поняття та особливостей страхового стажу, новітніх тенденцій удосконалення.

Наголошено на необхідності кодифікації законодавства про соціальне забезпечення.

Ключові слова: соціальне забезпечення; трудовий стаж; соціальне страхування; пенсійне страхування; страхові внески; страховий стаж.

Просування України шляхом сучасних демократичних, соціальних реформ вимагає системного реформування соціального страхування, у тому числі механізмів реалізації, гарантування означених у ньому прав [1, с. 18–20]. Доречно нагадати, що за змістом Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права (1996 р.) держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на соціальне забезпечення, у тому числі соціальне страхування [2]. Конституція України, проголосуючи, що «громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом», встановлює, що «це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій» [3].

Із ухваленням Верховною Радою України 14 січня 1998 р. Основ законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [4] (далі – Основи) відбувається системне становлення соціального страхування. Згідно з Основами (ст. 1), загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалеж-

них від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом.

За своєю суттю, соціальне страхування є історично зумовленою формою існування соціального забезпечення. При цьому, воно спрямоване на попередження та/або подолання негативних наслідків при настанні різних соціальних ризиків, що, як правило, пов'язані зі сферою праці. В. В. Андріїв підкреслює, що основною метою системи соціального страхування є забезпечення гідного рівня життя громадян, які упродовж свого трудового життя сплачували страхові внески, не приховуючи своїх трудових доходів. Також вчений зазначає, що основне призначення загальнообов'язкового державного соціального страхування – це компенсація втраченого заробітку у разі настання страхового випадку або компенсація інших витрат, пов'язаних із цим [5, с. 110–113]. Водночас, О. В. Тищенко характеризує загальнообов'язкове державне соціальне страхування як правові відносини, що виникають між учасниками соціально-страхових відносин (застрахованими особами, страхувальниками, страховиками) з метою захисту соціально-правових інтересів застрахованих осіб у зв'язку з виникненням суспільно-значущих обставин (страхових випадків), які згідно з чинним законодавством України є підставою для здійснення страхових соціальних виплат за рахунок коштів

страховиків (фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування) [6, с. 200]. При цьому, для характеристики сучасного розуміння системи соціального страхування, настання можливих наслідків для реалізації його учасниками своїх прав, важливого значення набуває категорія «страховий стаж».

Слід наголосити, що страховий стаж є соціально-правовим показником участі особи у системі соціального страхування. Це означає, що страховий стаж охоплює періоди, коли особа була застрахованою у соціальному страхуванні. Він є логічним продовженням трудового стажу, відображаючи низку принципів особливостей останнього. Доречно нагадати, що тривалий час у праві соціального забезпечення умовою реалізації прав на окремі його види був трудовий стаж. За змістом Закону України «Про пенсійне забезпечення» (ст. 56) [7] до стажу роботи зараховують роботу, виконувану на підставі трудового договору на підприємствах, в установах, організаціях і кооперативах, незалежно від використаних форм власності та господарювання, а також на підставі членства в колгоспах та інших кооперативах, незалежно від характеру й тривалості роботи і тривалості перерв. Однак, за ринкових умов, коли впроваджують систему соціального страхування, юридичного значення набувають питання не тільки трудового стажу (періодів встановленої тривалості трудової або іншої суспільно-корисної діяльності), а щодо сплати особою, яка претендує на певний вид соціального забезпечення страхових внесків до уповноважених фондів. Тобто йдеться про страховий стаж. Натомість, в умовах сьогодення, законодавець чітко не розкриває особливостей страхового стажу як важливої передумови виникнення правовідносин з соціального забезпечення, що ускладнює його розуміння, як у теоретичному плані, так і в законодавчій площині. Очевидно, що зазначену проблематику варто розглядати з позицій формування новітньої системи соціального страхування, у тому числі сучасних підходів до розуміння механізмів нарахування, обчислення, підтвердження страхового стажу, з урахуванням національного і міжнародного досвіду.

Метою наукової статті є науково-теоретичне дослідження страхового стажу крізь призму перспектив його розвитку в умовах становлення новітньої моделі соціального страхування. У юридичній літературі цю проблематику частково розглядали у працях такі учені-юристи:

В. В. Андрійв, В. М. Андрійв, В. С. Венедіктов, С. В. Венедіктов, С. Я. Вавженчук, С. В. Вишновецька, Т. З. Герасимів, І. В. Зуб, І. П. Жигалкін, М. І. Іншин, В. Л. Костюк, О. Л. Кучма, С. С. Лукаш, А. Р. Мацюк, О. В. Москаленко, П. Д. Пилипенко, С. В. Попов, С. М. Прилипко, О. І. Процевський, С. М. Синчук, Б. І. Сташків, О. В. Тищенко, Н. М. Хуторян, Г. І. Чанишева, М. М. Шумило, Л. П. Шумна, В. І. Щербина, О. М. Ярошенко та ін. Підтримуючи конструктивну спрямованість науково-теоретичних досліджень зазначених та інших учених з питань соціального страхування, зазначимо, що проблематика страхового стажу, його окремих видів залишається актуальною у контексті подальшої активізації розвитку ринку праці, соціальних реформ, посилення прав, інтересів застрахованих осіб.

З правового погляду, страховий стаж покликаний сприяти реалізації застрахованими особами своїх прав у соціальному забезпеченні. Доречно зауважити, що страховий стаж у праві соціального забезпечення має подвійне правове значення: по-перше, є допоміжним юридичним фактом у праві соціального забезпечення; по-друге, тісно пов'язаний із соціальними ризиками та сприяє виникненню правовідносин з соціального забезпечення.

Згідно з Основами (ст. 9), «страховий стаж – це період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню та сплачуються внески (нею, роботодавцем) на страхування, якщо інше не передбачено законодавством», а «період, протягом якого особа є застрахованою за окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, визначається відповідними законами України». Крім того, законом передбачено, що «страховий стаж обчислюється за даними, що містяться в системі персоналізованого обліку відомостей про застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, а за періоди до запровадження системи персоналізованого обліку відомостей про застрахованих осіб – у порядку та на умовах, передбачених законодавством, що діяло раніше». На противагу цьому, Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (ст. 24) [8] передбачає, що страховий стаж – період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню та за який щомісяця сплачені страхові внески в сумі не меншій, ніж мінімальний страховий

внесок. До страхового стажу для обчислення розміру пенсії за віком, з якого обчислюється розмір пенсії по інвалідності або у зв'язку з втратою годувальника, крім наявного страхового стажу, зараховується також на загальних підставах відповідно період з дня встановлення інвалідності до досягнення застрахованою особою віку, та період з дня смерті годувальника до дати, коли годувальник досяг би пенсійного віку. Слід підкреслити, що страховий стаж обчислюють територіальні органи Пенсійного фонду за даними, що містяться в системі персоналізованого обліку, а за періоди до впровадження системи персоналізованого обліку – на підставі документів та в порядку, визначеному законодавством.

У юридичній літературі зазначено, що страховий стаж – це період, упродовж якого уповноважений суб'єкт сплачує в обов'язковому чи добровільному порядку страхові внески за застраховану особу, у розмірі, визначеному законодавством, на рахунок спеціально створеного фонду. При цьому, «сутнісними характеристиками страхового стажу є: період сплати страхових внесків; безпосереднє та опосередковане страхування (сплачувати страхові внески може і сама особа, і її роботодавець чи інші особи у порядку, визначеному законодавством); обов'язкова та добровільна участь осіб у державному соціальному страхуванні; наявність спеціальних фондів, які здійснюють конкретний вид державного страхування» [9, с. 10–11]. Професори С. М. Прилипко та О. М. Ярошенко підкреслюють, що «страховий стаж – це період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню і сплачуються внески (нею або роботодавцем) на страхування, якщо інше не передбачено законодавством» [10, с. 195]. Б. І. Сташків наголошує, що елементами страхового стажу є: а) сумарна тривалість усіх вказаних державою періодів суспільно корисної трудової діяльності людини; б) сплата за ці періоди у закріплених законом розмірах застрахованою особою (чи за неї) страхових внесків до спеціальних страхових фондів; в) сплата фізичній особі із цих фондів за рахунок накопичених страхових внесків передбачених законом видів соціального забезпечення [11, с. 98]. Професор Н. Б. Болотіна зазначає, що «з часу набрання чинності відповідними законами про види соціального страхування трудовий стаж замінюється на страховий стаж, який згідно із законом визначається як період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'яз-

ковому державному соціальному страхуванню та сплачуються внески (нею, роботодавцем) на страхування, якщо інше не передбачено законодавством», а «особливості обчислення страхового стажу з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування визначаються відповідними законами України» [12, с. 227].

Страховий стаж має якісну та кількісну характеристику. Якісна характеристика страхового стажу пов'язана із такими його соціально-правовими зв'язками: а) зв'язок із змістом, характером роботи (наприклад, легкі, важкі роботи, фізичні, розумові роботи тощо); б) зв'язок із займаною посадою (професією); в) зв'язок із станом здоров'я; г) зв'язок із умовами праці; ґ) зв'язок із сімейними обов'язками; д) зв'язок із галуззю економіки тощо. Кількісна характеристика страхового стажу пов'язана із такими його соціально-правовими зв'язками: а) загальна тривалість стажу; б) безперервна тривалість стажу; в) тривалість стажу за певними видами професій (посад). Також Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» допускає виділення коефіцієнта страхового стажу. Цим Законом передбачено, що коефіцієнт страхового стажу, що застосовується для обчислення розміру пенсії, визначається із заокругленням до п'яти знаків після коми за формулою:

$$K_C = \frac{C_M \cdot B_C}{100 \% \cdot 12},$$

де K_C – коефіцієнт страхового стажу; C_M – сума місяців страхового стажу; B_C – визначена відповідно до цього Закону величина оцінки одного року страхового стажу (у відсотках). За період участі тільки в солідарній системі величина оцінки одного року страхового стажу дорівнює 1,35 %, а за період участі в солідарній і накопичувальній системах пенсійного страхування – 1,08 % (ст. 25).

Відповідно до вимог Основ (ст. 4), залежно від страхового випадку є такі види загальнообов'язкового державного соціального страхування: пенсійне страхування; страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; медичне страхування; страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; страхування на випадок безробіття; інші види страхування, передбачені законами України. Слід зазначити, що нині триває складний процес реформування соціального страхування, що пов'язано із ухваленням Верховною

Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці», яким Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» викладено у новій редакції (Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування») [13]. Згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (ст. 21), страховий стаж – період (строк), протягом якого особа підлягала страхуванню у зв'язку з тимчасовою втраченою працездатності та за який щомісяця сплачено нею та роботодавцем або нею страхові внески в сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок, крім випадків, передбачених абзацом другим цієї частини ст. 21. Відповідно до змісту цього Закону, можна виділити деякі особливості страхового стажу: по-перше, період відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, отримання виплат за окремими видами соціального страхування, крім пенсій усіх видів (за винятком пенсії по інвалідності), включається до страхового стажу як період, за який сплачено страхові внески виходячи з розміру мінімального страхового внеску; по-друге, страховий стаж обчислюється за даними персоніфікованого обліку відомостей про застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, а за періоди до його запровадження – у порядку та на умовах, передбачених законодавством, що діяло раніше; по-третьє, страховий стаж обчислюється в місяцях; по-четверте, якщо сума сплачених за відповідний місяць страхових внесків менша, ніж мінімальний страховий внесок, цей період зараховується до страхового стажу за формулою: $TП = C_B : B$, де $TП$ – тривалість періоду, що зараховується до страхового стажу та визначається у місяцях; C_B – сума єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, сплаченого за відповідний місяць; B – мінімальний розмір страхового внеску за відповідний місяць; по-п'яте, до страхового стажу прирівнюється трудовий стаж, набутий працівником за час роботи на умовах трудового договору (контракту) до набрання чинності Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втраченою

працездатності та витратами, зумовленими пошкодженнями» [14].

Також Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (ст. 1) передбачено, що до видів соціального страхування належать такі: у зв'язку з тимчасовою втраченою працездатності; від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; медичне. З правового погляду, такий підхід видається дискусійним, оскільки не сприятиме розвитку кожного виду соціального страхування а, отже, доступності прав застрахованих осіб на окремі види соціального забезпечення. Тому основними видами страхового стажу є: страховий стаж у пенсійному страхуванні; страховий стаж у страхуванні у зв'язку з тимчасовою втраченою працездатності; страховий стаж у медичному страхуванні; страховий стаж у страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; страховий стаж у страхуванні на випадок безробіття; інші види страхового стажу відповідно до видів соціального страхування, передбачені законами України.

Окремі види страхового стажу мають юридичне значення при реалізації застрахованими особами прав у соціальному страхуванні. Йдеться про права на окремі види соціального забезпечення. Наприклад, Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (ст. 24) встановлено, що допомога з тимчасової непрацездатності виплачується застрахованим особам залежно від страхового стажу в таких розмірах: 1) 50 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж до трьох років; 2) 60 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж від трьох до п'яти років; 3) 70 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж від п'яти до восьми років; 4) 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж понад вісім років; 5) 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, віднесеним до 1–4 категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; одному з батьків або особі, що їх замінює та доглядає хвору дитину віком до 14 років, яка потерпіла від Чорнобильської катастрофи тощо. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне

страхування на випадок безробіття» (ст. 22) [15] передбачає, що застрахованим особам розмір допомоги з безробіття визначається у відсотках до їхньої середньої заробітної плати (доходу), визначеної відповідно до порядку обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, залежно від страхового стажу, але не менше ніж мінімальний розмір допомоги по безробіттю, встановлений правлінням Фонду для цієї категорії осіб: до 2 років – 50 відсотків; від 2 до 6 років – 55 відсотків; від 6 до 10 років – 60 відсотків; понад 10 років – 70 відсотків.

Отже, страховий стаж – це період трудової або іншої суспільно корисної діяльності, інший період (строк), упродовж якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, як правило, сплачує або за неї сплачують внески, нарахований (обчислений) відповідно та у порядку, передбаченому законодавством. До основних ознак страхового стажу можна віднести такі: виступає ознакою ідентифікації застрахованої особи у соціальному страхуванні; виступає юридичним фактом, що посвідчує можливість реалізації застрахованими особами прав у соціальному забезпеченні; сприяє виникненню, зміні, припиненню правовідносин з соціального забезпечення; включає періоди трудової або іншої суспільно корисної діяльності особи; передбачає сплату застрахованою особою або за неї страхових внесків до фондів

соціального страхування; може нараховуватися застрахованим особам на обов'язковій та добровільній основі; обчислюється за спеціальними формулами; допускає можливість виокремлення коефіцієнта страхового стажу; підтверджується уповноваженими органами соціального страхування; нараховується та обчислюється, як правило, у місяцях; включає трудовий стаж відповідно до закону; підлягає нагляду, контролю та юрисдикційному захисту.

Подальший процес утвердження системи соціального страхування передбачає удосконалення страхового стажу шляхом підвищення ефективності законодавчого регулювання з питань: періодів, які включаються до страхового стажу; умов та порядку сплати страхових внесків; умов та порядку сплати внесків за обов'язкового та добровільного соціального страхування; умов, порядку нарахування, підтвердження та доведення страхового стажу; державного нагляду та контролю з питань страхового стажу; громадського контролю з питань страхового стажу; врегулювання спорів з страхового стажу. Також удосконаленню страхового стажу сприятиме розвиток ринку праці, у тому числі створення сучасних, належним чином обладнаних робочих місць з гідними умовами для трудової діяльності.

Здійснення в Україні реформування соціального страхування вимагає розробки та ухвалення проекту Соціального кодексу України як базового закону з цих питань.

Список літератури

1. Іншин М. І. Соціальна держава: сутність і перспективи / М. І. Іншин, Д. І. Сіроха // Актуальні проблеми соціального права : збірник матеріалів учасників всеукраїнських соціальних програм (заходів) ВГОІ «Інститут реабілітації та соціальних технологій» у 2014 р. / за заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка, В. О. Попелюшка. – К. : ПВГОІ «ІР СТ Україна», 2015. – С. 17–21.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: Міжнародний пакт ООН від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042. – Назва з екрана.
3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254-к // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Основи законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14 січня 1998 року № 16/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 23. – Ст. 121.
5. Андрій В. В. Зміст і призначення загальнообов'язкового державного соціального страхування / В. В. Андрій // Вісник Одеського національного університету. – 2010. – Т. 15. – Вип. 22 : Правознавство. – С. 110–115.
6. Тищенко О. В. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні: теоретично-правові проблеми / О. В. Тищенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія «Право» / голов. ред. Ю. М. Бисага. – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2014. – Вип. 24. – Т. 2. – С. 198–200.
7. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 5 листопада 1991 року № 1788-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 3. – Ст. 10.
8. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 року № 1058-ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 49–51. – Ст. 376.
9. Кучма О. Л. Страховий стаж як категорія трудового права і права соціального забезпечення України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 / О. Л. Кучма ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2011. – 19 с.
10. Право соціального забезпечення в Україні : підручник / Т. А. Занфірова, М. І. Іншин, С. М. Прилипка та ін. ; за заг. ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Х. : ФІНН, 2012. – 640 с.

11. Сташків Б. І. Юридичні факти в праві соціального забезпечення / Б. І. Сташків. – Чернігів : Ред.-вид. комплекс «Деснянська правда», 2008. – 260 с.
12. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України : навч. посіб. / Н. Б. Болотіна. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2008. – 663 с.
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці: Закон України від 28 грудня 2014 року № 77-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 11. – Ст. 75.
14. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням: Закон України від 18 січня 2001 року №2240-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 14. – Ст. 71.
15. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 2 березня 2000 року № 1533-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 22. – Ст. 171.

V. Kostiuk

INSURANCE: CONCEPT, FEATURES, TYPES AND TRENDS OF IMPROVEMENT

The article reveals the problem of insurance in the light of the latest legislation. The attention focuses on the theoretical analysis of legal approaches to understanding the nature of the insurance signs and the state legislative regulation. The author outlines the features of the legal definition of insurance, its main elements, especially in the pension insurance, and other types of social insurance. It is emphasized that the adoption of the Verkhovna Rada of Ukraine 14.01.1998 Basic Laws on compulsory social insurance is becoming a system of social insurance. In the content of the Fundamentals of compulsory state social insurance, there is a system of rights, obligations, and guarantees, which provides social protection, including material support for citizens in case of illness, complete, partial or temporary disability, widowhood, unemployment beyond these circumstances, in old age, and in other cases provided by law, at the expense of funds generated by the insurance contributions owner or authorized body, individuals, the budget, and other sources provided by law.

The conclusion summarize the concepts and features of insurance and the latest trends for improvement. Insurance covers the period of employment or other socially useful activity, another period (time) during which the subject of compulsory state social insurance usually pays for it or pays fees accrued (calculated) and according to the procedure established by law. The main features of insurance include the identification sign stands insured in social insurance; a legal fact which proves the possibility of implementing the rights of insured persons in social security; contributes to changes in relationships with social security; includes periods of work or other socially useful activity entity; provides for the payment of the insured or her insurance contributions to social insurance funds; may be charged to insured persons on compulsory and voluntary basis; calculated using a special formula; allows for the isolation factor of insurance; confirmed by the competent authority for social insurance; accrued and calculated usually in months; including seniority in accordance with the law; nalyadu subject, control and jurisdiction protection.

It is emphasized that the process of further strengthening the social insurance system provides for improvement of insurance by improving the efficiency of legislative regulation on the periods included in insurance; conditions and procedures for payment of premiums; conditions and procedures for contribution in the compulsory and voluntary health insurance; conditions, procedure of calculation, verification and proof of insurance; state supervision and control on insurance; public control on insurance; settlement of disputes with insurance. Implementation the reformed Social Security in Ukraine requires the development and adoption of the draft of the Social Code of Ukraine as a basic law on these issues.

Keywords: social security; seniority; Social Insurance; Pension Insurance; premiums; insurance.

Матеріал надійшов 11.04.2017